

स्थानीय राजपत्र

जानकी गाउँपालिका द्वारा प्रकाशित

खण्ड: १

संख्या: ६

मिति: २०७५/३/१७

भाग-२

जानकी गाउँपालिका, दुर्गौली, कैलाली

जानकी गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता २०७४

प्रस्तावना

नेपालको संबिधान बमोजिम सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयका आधारमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको अभ्यास गर्दै संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बिच सुमधुर अन्तर सरकार सम्बन्ध कायम गर्न, स्थानीय शासन व्यवस्थामा जनताको अर्थपूर्ण सहभागिता प्रबर्द्धन गर्दै बढि जनमुखि सेवामुखि, जनउत्तरदायि, पारदर्शी तथा सुशासनयुक्त, जवाफदेही स्थानीय शासनको प्रत्याभुति गर्न, स्थानीय तह लाई जनताको बिस्वासिलो शासन इकाईका रुपमा स्थापित गर्न, स्थानीय तहबाट समाजका बिभिन्न वर्ग, धर्म, लिङ्ग, जातजातिका मौलिक संस्कृति प्रति सम्मान र सहिष्णु भावनाको विकास गर्न तथा कानुनि राज्य, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका लाभहरूको न्यायोचित बितरण र दिगो बिकासको अवधारणा लाई मुर्त रुपदिन हामी जनताबाट निर्वाचित पदाधिकारीको आचरण र कृयाकलापहरू लाई सोहि अनुरूप मर्यादित र नमुना योग्य तुल्याउनका लागि जानकी गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिहरूले गाउँ कार्यपालिकाको बैठक बाट पारित गरि यो “जानकी गाउँ पालिका पदाधिकारीको आचारसंहिता, २०७४” बनाई लागु गरेका छौ ।

भाग-१

प्रारम्भिक

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो आचार संहिताको नाम “जानकी गाउँपालिकाका पदाधिकारीको आचारसंहिता २०७४” रहेको छ ।

(२) यो आचार संहिता कार्यपालिका बाट स्वीकृत भई गाउँसभाबाट पारित भएको मिति देखि लागुहुनेछ

२. परिभाषा: विषयवा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस आचारसंहितामा,
 (क) “अध्यक्ष” भन्नाले जानकी गाउँ पालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।
 (ख) “आचारसंहिता” भन्नाले गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४ लाई जनाउनेछ ।
 (ग) “अनुगमन समिति” भन्नाले यस आचारसंहिता अनुसार गठित आचारसंहिता अनुगमन समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
 (घ) “कार्यपालिका” भन्नाले जानकी गाउँकार्यपालिका सम्झनु पर्छ ।
 (ङ.) “पदाधिकारी” भन्नाले जानकी गाउँकार्य पालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडाध्यक्ष, कार्यपालिकाका सदस्य तथा सभाका अन्य सदस्य समेतलाई सम्झनुपर्छ । यस शब्दले गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यसम्पादनका सिलसिलामा गठन गरेको जुनसुकै समिति वा उपसमिति वा कार्यदलका सदस्यहरु समेतलाई सम्झनु पर्दछ ।
 (च) “सभा” भन्नाले जानकी गाउँपालिकाको गाउँ सभालाई बुझाउनेछ ।
 (छ) “स्थानीय तह” भन्नाले नेपालको संबिधान बमोजिमको गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्लासभा सम्झनु पर्छ ।
 (ज) “गाउँपालिका” भन्नाले जानकी गाउँ पालिकालाई जनाउनेछ ।

भाग-२

पदाधिकारीका आचारहरु

३. सामान्य आचरहरुको पालना गर्ने: पदाधिकारीहरुले पालन तथा अबलम्बन गर्नुपर्ने सामान्य आचारहरु देहायमा उल्लेख भएबमोजिम हुनेछन । जसको अबलम्बन गर्न हामी प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौ ,
- ३.१ नेपालको स्वतन्त्रता, स्वाधिनता, स्वाभिमान, राष्ट्रिय एकता, भौगोलिक अखण्डता र जनतामा निहित सार्वभौमसत्ताप्रति प्रतिबद्ध रहदै,
 (क) पदाधिकारीहरुले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधिनता र स्वाभिमानको अक्षुण्णतामा प्रतिकुल हुने कार्य गर्ने छैनौ ।
 (ख) कुनै पनि पदाधिकारीले राष्ट्र विरुद्ध हुने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने, राष्ट्रिय गोपनियता भङ्ग गर्ने, राष्ट्रिय सुरक्षामा आचपुऱ्याउने कार्यहरु गर्न वा त्यस्तो कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कार्य गर्ने वा गराइने छैन ।
 (ग) कुनै पदाधिकारीले पदिय जिम्मेवारी पालना गर्दा सदैब राष्ट्र र जनताको बृहत्तर हितलाई ध्यानमा राखि गर्नेछौ ।
 (घ) कुनै पनि व्यक्ति वा निकायले जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधिनता, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक सौहार्दतामा आँच पुऱ्याउने गरी कार्य गरेमा त्यस्तो कार्य निरुत्साहित गर्नेछौ ।
- ३.२ संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बिचको सु-सम्बन्धमा जोडिदिदै ,

(क) पदाधिकारीहरूले संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बिचको सु-सम्बन्ध, कार्यअधिकारक्षेत्र, कार्यप्रणाली वा

संस्थागत प्रबन्धमा कुनै आँच पुऱ्याउन वा दखल दिन वा अन्तर सरकारी सम्बन्धमा खलल पार्ने कुनै क्रियाकलाप गर्न वा व्यक्तव्य वा प्रकाशन वा प्रचार प्रसार गरिने छैन ।

(ख) कुनैपनि आधारमा स्थानीय तहका बासिन्दाहरूलाई भेदभाव गर्ने वा समान सुरक्षा, सेवा सुबिधा र संरक्षणबाट बन्चित गरिनेछैन ।

तर महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित, जेष्ठ नागरिक लगायत पछि परेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायको हकहितका लागि विशेष व्यवस्था गर्न प्रतिवद्ध रहनेछौ ।

(ग) अन्तर स्थानीय सरकार तथा अन्तर सरकार बस्तु वा सेवाको निर्बाध अवगमनलाई कुनै बाधा गरिने

वा भेदभाव गरिने छैन ।

३.३ संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणाली, स्वशासन र स्वयत्त शासन, संघ, प्रदेश र स्थानीय

सरकारबाट राज्यशक्तिको प्रयोग तथा विश्वाव्यापी मानव अधिकार र मौलिक अधिकारका सर्वमान्य सिद्धान्त

को प्रबर्द्धन गर्न,

(क) जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता, स्वशासन तथा स्वायत्त, शासन, संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट

राज्यशक्तिको प्रयोग संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका मान्य सिद्धान्तहरूलाई उच्च सम्मान र आत्मसात गरिनेछ ।

(ख) संघीय लोकतान्त्रिक प्रणाली, स्थानीय स्वयत्तता र तल्लो तहमा अधिकारको विकेन्द्रिकरणका सिद्धान्त तथा नीतिलाई अनादर गर्ने जनताप्रतिको उत्तरदायित्वलाई अस्वीकार गर्ने, अवहेलना गर्ने अन्तरसरकार सम्बन्ध एवं स्थानीय सरकारहरू र साभेदार संघ सस्थासंगको कानुन बमोजिमको सम्बन्धमा खललपार्ने जस्ता कुनै लेख, समाचार, भाषण, वक्तव्य प्रकाशन वा प्रशासन गर्न वा गराउनु हुदैन ।

तर यस कुराले उल्लेखित बिषयमा अनुसन्धानमुलक कुनै लेख रचना प्रकाशित गर्न र सो अनुरूप धारणा राख्न रोक लगाईएको मानिने छैन ।

३.४ साधन श्रोतको पूर्ण सदुपयोग गर्न :

(क) कानुन बमोजिम आफुले पाउने सेवा सुबिधा बाहेक स्थानीय तहको साधन, श्रोत, नगद वा जिन्सी कुनैपनि प्रकारले मास्न, उपभोग गर्न र दुरुपयोग गर्नु गराउनु हुदैन ।

(ख) कुनै पनि पदाधिकारीले सार्वजनिक स्रोतको प्रयोग गर्दा अधिकतम सदुपयोग र उत्पादनशील कार्यमा प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

३.५ आफ्नो जिम्मेवारीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न गराउन,

(क) कुनै पनि पदाधिकारीले कानुनले तोकिए बमोजिमका पदाधिकारीहरूलाई पूर्व जानकारी नदीई आफ्नो सेवा दिने स्थान छोडी अन्यत्र जानु हुदैन ।

(ख) पदाधिकारीले प्रचलित कानुनमा तोकिएभन्दा बढी समयका लागि आफ्नो कार्यक्षेत्र छोड्नुपर्दा वा कार्यक्षेत्र भन्दा बाहिर जानुपर्ने भएमा कानुनलेताकेको बमोजिमका जनप्रतिनिधि वा पदाधिकारीलाई

आफ्नो पदको अख्तियारी नदिई जानु हुदैन ।

३.६ गैरकानुनी आवश्यकतालाई निरुस्ताहित गर्न,

- (क) संबिधान तथा प्रचलित कानुनले दिएको अधिकारक्षेत्रभन्दा बाहिर काम गरिदिन्छु भनी कसैलाई आश्वासन दिनु हुदैन ।
- (ख) कानुन बमोजिम गनुपर्ने काम गर्न वा सेवा दिनका लागि आनाकानी वा ढिलाई गर्ने, जानिजानी अनावश्यक भ्रंभट थाप्ने वा आफ्नो अधिकारक्षेत्र बाहिरको काम गरिदिन वा गराई दिनेछु भनी आश्वासन वा भरोसा पर्ने कुनै काम गर्नु वा गराउनु हुदैन ।
- (ग) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरूले ऐनले तोकिएको योजना तर्जुमा प्रकृयाको जानकारी नदिई कुनै व्यक्ति, संस्था वा समुदायलाई स्थानीय तहको योजना बाहेकका कुनै कार्यक्रम वा योजना स्वीकृत गरिदिन वा गराईदिने आश्वासन दिनु हुदैन ।
- (घ) आफ्नो लागि वा अरु कसैको लागि अनुचित लाभ पुग्ने गरी पदको दुरुपयोग गर्ने कार्य गर्नु गराउनु हुदैन ।

३.७ राजनीतिक आस्थाका आधारमा भेदभावपूर्ण कार्य नगर्न दृढ रहदै,

- (क) राजनीतिक आस्था वा विचारका आधारमा कार्यपालिका वा साभाका सदस्यहरू वा कर्मचारिहरू वा आफु सम्बद्ध राजनीतिक दल वा संघसंस्थालाई मात्र लाभ पुग्ने वा सुबिधा हुनेगरी कुनै निर्णय वा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छैन ।

३.८ सामाजिक सौहार्दता र समावेशीकरण प्रति दृढ संकल्पित रहदै,

- (क) सामाजिक सदभाव तथा सौहार्दता (प्रेम) खल्बल्याउन नहुने : विभिन्न जात जाति, धर्म, वर्ग, क्षेत्र, सम्प्रदायबीच सामाजिक सदभाव र सौहार्दता खल्बल्याउने कुनै काम वा अन्य कुनै ब्यवहार गर्नु वा गराउनु हुदैन । कुनै सम्प्रदायबीच को सु-सम्बन्धमा खललपर्ने गरी कृयाकलाप गर्नु गराउनु र प्रचार प्रसार गर्न गराउनुहुदैन ।
- (ख) छुवाछुतलाई प्रश्रय दिने ब्यवहार गर्नु हुदैन । कुनै विचार व्यक्त गर्दा जातिय, धार्मिक, साँस्कृतिक वा सामाजिक विद्वेष वा धार्मिक भेदभाव जनाउने खालका काम कुरा गर्ने वा उखान टुक्का प्रयोग गर्ने वा कुनै जाति, धर्म, साँस्कृति वा समुदायको स्वाभिमानमा धक्का लाग्ने वा आघात पुग्ने खालका शब्द/

वाणिहरूको प्रयोग गर्नु हुदैन ।

- (ग) कुनै पनि जातजाति, धर्म, वर्ण, लिङ्ग आदिका आधारमा भेदभाव गर्नु हुदैन तथा सबै समुदायका

कानुनी हकहित र मौलिक सस्कृतिप्रति बोलि र ब्यवहार दुबै तवरबाट प्रतिकुल असर पर्ने गरी कार्य गर्नु गराउनु हुदैन ।

- (घ) कुनैपनि समुदायको परम्परा देखिको धर्म अबलम्बन गर्ने धार्मिक स्वतन्त्रताको सम्मान गर्नु पर्नेछ । तर, आफ्नो क्षेत्रभित्र कसैको धर्म परिवर्तन गर्ने गराउने कुनैपनि कृयाकलाप हुन दिन हुदैन ।

(ङ) कुनै विदेशि नागरीक वा संस्थाले नेपालको सभ्यता, नेपाली जनता बिचको सदभाव बिगार्ने वा भडकाउने काम गरेको वा गर्न लागेको जानकारी भएमा तत्काल सम्बन्धित निकायममा सुचित गर्नु पर्नेछ ।

३.९ पदाधिकारी बिच कार्य जिम्मेवारीको न्यायोचित बाडँफाँड गर्न :

- (क) पदाधिकारीहरू बिच जिम्मेवारी, अधिकार वा सुबिधा वा दायित्वको बाडँफाँड गर्दा राजनीतिक दलसंगको सम्बद्धता वा राजनीतिक आस्था वा महिला वा पुरुष वा सामाजिक समावेशीकरणका आधारमा भेदभाव गर्नु हुदैन ।

तर कानुन बमोजिम विशेष जिम्मेवारी र अबसर दिनका लागि उल्लेखित प्राबधानले

रोक लगाएको मानिने छैन ।

३.१० कसैको स्वाभिमान र अस्तित्वमा कुनै आँच आउन नदिन,

(क) पदाधिकारीले सबै संग शिष्ट र मर्यादित वाणि तथा शब्दको प्रयोग गर्नुपर्नेछ । शालिन र स्वभाविक सामाजिक आचारहरु गर्नु पर्नेछ । जनता संग हार्दिक, नम्र र आदरपुर्वक व्यवहार गर्नु पर्नेछ ।

(ख) पदाधिकारीबाट कार्यपालिका र सभाका सदस्यहरु, स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीहरुमा एक अर्काप्रति भुठा लाल्छना लगाउने, रिस राग द्वेष राख्ने तथा एक अर्काको विषयमा अप्रासांगिक टिका टिप्पणि गर्नु वा अति सयोक्तीपूर्ण अभिव्यक्ति दिईने छैन ।

(ग) पदाधिकारीले निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, सेवाग्राहिप्रति राम्रो व्यवहार र शिष्ट भाषाको पयोग

गर्ने छन ।

(घ) पदाधिकारीले संस्थागतरूपमा कुनै धारणा व्यक्त गर्दा स्थानीय तह, यसका निर्णयहरु वा कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई होच्याउने वा अनादर गर्ने भाषा वा अभिव्यक्ति दिनु वा दिन लगाउनु हुदैन ।

(ङ.) पदाधिकारी तथा कर्मचारी बिच एक अर्काको काम, पेशागत मर्यादा र कार्यगत स्वायत्तताको सम्मान गर्ने बातावरण सृजना गर्नुपर्नेछ ।

(च) पदाधिकारीहरुले एकअर्काको ब्यक्तिगत रूपमा टिकाटिप्पणि गर्नुहुदैन तर पदाधिकारीको काम संग सम्बन्धित विषयमा स्वस्वरूपमा एकअर्काका कमिकमजोरि तथा सबल पक्षहरु लाई औल्याउन कुनै बाधा पुग्ने छैन ।

(छ) पदाधिकारीहरुले एकअर्काका विषयमा सकारात्मक तवरले छलफल गर्ने, सुभाव दिने, आलोचना तथा टिप्पणिहरु राख्नुपर्ने छ र एक अर्कालाई पदिय काम गर्नमा सहयोग, उत्साह प्रेरणा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

३.११ सामाजिक मान्यता बिरुद्धका आँचारहरु निरुत्साहित गर्दै,

(क) कार्यालय समयमा वा पदिय कामका सिलसिलामा मादक पदार्थ वा लागु पदार्थको सेवन गर्नु हुदैन । कार्यालय हाता भित्र तथा सार्वजनिक सभा, समारोह, बैठक, आदि स्थलहरुमा मद्यपान, धुम्रपान, खैनि, सुत्रि, गुट्टका वा पान सेवन गर्नु हुदैन ।

(ख) अन्धविश्वास, अपसंस्कृति, रुढिवाद जस्ता पुरातन एवं अबैज्ञानिक मान्यता तथा चालचलन बिरुद्धको समाजिक रुपान्तरण प्रकृत्यामा सक्रिय सहभागिता जनाउनु पर्दछ ।

(ग) पदाधिकारीहरुले सार्वजनिक स्थल तथा खुला ठाउँमा जुवा, तास खेल्ने, बाजि लगाउने आदि जस्ता व्यवहारहरु गर्नु हुदैन ।

(घ) पदाधिकारीले कानूनतः मानव अधिकारको हनन ठहरिने, कानूनले बन्देज लगाएका तथा सभा वा कार्यपालिकाले अफ्नो क्षेत्रभित्र सामाजिक मर्यादा विपरितका भनि तोकेका समुदायमा प्रचलित कुरितिहरुले बढावा पाउने व्यवहार गर्नु हुदैन ।

(ङ) विभिन्न जातजाति वा धर्म सम्प्रदायका प्रचलित सामाजिक संस्कारहरु जस्तै विवाह, व्रतबन्ध, पास्नी, जन्मोत्सव भोज, आदिमा समुदायमा गलत प्रतिस्पर्धाको भावना ल्याउने खालका तडक भडक गर्नुहुदैन र तडक भडक गर्न अरुलाई प्रोत्साहन गर्नु हुदैन ।

(च) पदाधिकारीको हैसियतले कुनै निर्णय गर्दा राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक वा कुनै पनि आधारमा तेरो मेरो भन्ने पक्ष नलिई तटस्थ भुमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ ।

(छ) लिङ्ग, उमेर, भाषा, धर्म, आर्थिक अवस्था आदिका आधारमा भेदभाव जनाउने गरी अरुको सामाजिक

संस्कार वा वर्गिय हकहितका विषयहरुमा नकारात्मक टिप्पणी गर्नु हुदैन ।

(ज) पदाधिकारीले आफ्नो क्षेत्रभित्र विद्यमान सामाजिक कुरिति तथा कुसंस्कारका रुपमा रहेका बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छाउपडी, बोक्सा बोक्सी, दाईज दाईजो, छुवाछुत, जातिगत उचनिचता, व्यक्तिगत घटना दर्ता नगर्ने प्रवृत्ति, खोप नलगाउने अवस्था, खुला दिशा आदि जस्ता प्रथा प्रचलनलाई निर्मुल गर्न लागि पर्नु पर्नेछ ।

३.१२ स्थानीय तहबाट प्रदान गर्ने सेवा, सुविधा, निर्णय प्रक्रिया र सूचनामा जनताको पहुँच बढाउन,

(क) प्रत्येक नागरिकलाई सरोकार हुने सेवा सुविधा र निर्णयबारे सूचना माग भएमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तर प्रचलित कानून तथा आचारसहितमा उल्लेख भएको तरिकाले बाहेक कुनै पदाधिकारी, व्यक्ति वा समूहलाई आर्थिक कारोबारमा लाभ वा हानी पुग्ने वा कसैको सम्पति वा जीउज्यानमा हानी नोक्सानी पुग्ने सूचनाहरु र गोप्य राख्नु पर्नेकुरा प्रसारण वा सार्वजनिक गर्नु वा गराउनु हुदैन ।

(ख) शान्ति सुरक्षा, राष्ट्रिय अखण्डता, समुदायहरुको सौहार्द सम्बन्धमा खलल पर्ने खाले सूचनाहरु सार्वजनिक गर्नु वा गराउनु हुदैन ।

३.१३ वदनियत तथा अनाधिकृत काम गर्न गराउनबाट रोक्न,

(क) प्रचलित कानून बमोजिम आफुलाई प्राप्त अधिकारको प्रयोग गर्दा वदनियत वा स्वेच्छाचारीरुपमा गर्नु वा गराउनु हुदैन । यस्तो अधिकारको प्रयोग खुला एवं सहभागितामूलक रुपम छलफल गरी गर्नु लपर्नेछ ।

(ख) आफु वा अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थाबाट अन्य पदाधिकारी वा कार्यालय/संघसंस्था वा कर्मचारी वा व्यक्तिलाई अनधिकृत काम गराउनु हुदैन ।

३.१४ लैङ्गिक समानताको प्रबर्द्धन गर्दै :

(क) कसैलाई लिङ्गको आधारमा भेदभाव भल्कने कुनै कार्य गर्नु हुदैन ।

लिङ्गको आधारमा कसैको क्षमतामाथि आँच आउनेगरि कुनैकाम काज गर्न, नीति, कानून वा संरचना बनाईने छैन ।

(ख) फरक लिङ्गका पदाधिकारी, कर्मचारी, सेवाग्राहि तथा आम नागरीकप्रति अस्वस्थ आलोचना गर्ने, जिस्क्याउने तथा उनिहरुको मनोबल घटाउने खालका अभिव्यक्ति दिने, दिन लगाउने वा कुनै पनि माध्यम बाट कुनै यौनजन्य दुरासय हुनेखालका कुनै कामकारवहि गर्न गराउन वा यौन जन्य अस्लिल तस्विरहरु प्रकाशित गर्ने, प्रदर्शन गर्ने, आसय देखाउने, अनुचित लाभका दृष्टिले काममा अल्झाउने जस्ता हैरानि पार्ने ब्यवहार गर्नु वा गराउनु हुँदैन ।

(ग) लेखेर, बोलेर, भाषण गरेर वा जुनसुकै माध्यम बाट पनि महिला तथा पुरुष बिचमा भेदभाव जनाउने खालका काम वा ब्यवहार गर्न वा उखानटुक्का ,थेगा वा शब्दहरुको प्रयोग गर्नु गराउनुहुँदैन ।

(घ) लैङ्गिक आधारमा भएका घरेलु हिंसा र भेदभावका घटनाहरुलाई लुकाउने र गोप्य राख्ने कार्यगर्ने वा सहयोग पुर्याउन गर्न गराउनु हुँदैन ।

३.१५ बालबालिकाको सर्वाङ्गिण बिकास र हकहितप्रति सचेत रहदै :

(क) बालबालिकाको सार्थक सरोकारका विषय तथा स्थानीय बिकास र शासन प्रकृयमा बालबालिकाको सार्थक सहभागिता लाई होच्याउने वा अबमुल्यन गर्ने विचार, अभिव्यक्तिदिन वा त्यस्तो ब्यवहार गर्न गराउन हुँदैन ।

(ख) आफ्नो परिवारमा बालश्रमिक राख्नु हुँदैन । समुदायमा बालश्रम वा बालशोषणलाई संरक्षण वा प्रोत्साहन हुने कुनै किसमका क्रियाकलाप गर्न गराउन पाईने छैन ।

४. सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग तथा सुविधा सम्बन्धि आचारहरु सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग तथा सुविधा सम्बन्धमा देहायका आचारहरु पालन गर्न प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौ,

४.१ पदाधिकारी तथा कर्मचारीको सुविधाका लागि छुट्याईएको सेवा वा सुविधा वा भत्ता आफ्नो आन्तरिक श्रोतको कति अंश हुनआउछ भन्ने एकिकन गरि सभामा छलफलगरी आम नागरिक लाई जानकारी दिई किफायति रुपमा न्युनतम सुविधाको व्यवस्था गरिनेछ ।

४.२ पदाधिकारीले कानुन बमोजिम तथा कार्यालयको काममा बाहेक स्थानीय तहको मानवीय, आर्थिक वा भौतिक साधन श्रोतको आफु वा अन्य व्यक्ति बाट प्रयोग वा उपयोग गर्नु वा गराईने छैन ।

४.३ आफ्नो पदिय ओहदाको आधारमा कुनै समिति, संस्था वा व्यक्तिहरु बाट निजि सेवा तथा सुविधाहरु लिन वा लिन लगाईने छैन ।

४.४ स्थानीय तहको सेवा प्राप्त गरे वा सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग गरेबाफत पदाधिकारी, कर्मचारि वा अन्यकुनै व्यक्ति वा संस्थाले कानुन बमोजिम तिर्नु बुझाउनु पर्ने कर, शुल्क, सेवा शुल्क दस्तुर, भाडाबुभाउनु बाट छुट लिन दिने गरि निर्णय गर्न वा गराउनु हुदैन ।

४.५ स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले आफुले प्राप्त गर्ने सुविधाहरुको विवरण आम जानकारीका लागि स्थानीय तह माफत सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

५.निति निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा पालन गर्नुपर्ने आचारहरु: नीति निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णयगर्दा देहायका आचारहरुको पालन गर्न गराउन देहाय बमोजिम गरिनेछ,

५.१ निर्णय प्रक्रियामा भाग लिनु पुर्ब बैठकमा जानकारी दिनुपर्ने

(१) पदाधिकारीले आफुसमेत संगलग्नभई कुनै निर्णय गर्नु पर्ने बैठकमा छलफलमा भाग लिनु पुर्ब देहाय बमोजिमका सुचनाहरु सम्बन्धित भए सो दिनुपर्ने छ:

(क) स्थानीयतहको भर्ना प्रक्रिया, खरिद, बिक्रि वा ठेक्का पट्टाको निर्णय प्रकृया, कुनै किसिमको दण्ड जरिवना वा मिनाहा गर्ने निर्णय प्रक्रिया, कुनै पक्षसंगको सम्भौताको म्याद थप वा खारेजिका विषयमा वा त्यस्तै कुनै निर्णय गर्नुपर्ने विषय संग सम्बन्धित व्यक्ति संग आफ्नो कुनै स्वार्थ वा रिसईबि वा लेनदेन वा अन्य कुनै प्रकारको नाता, सम्बन्ध रहेको भए सोकुरा,

(ख) स्थानीय तहको नीति निर्णयबाट प्रतक्ष्य वा अप्रत्यक्षरुपमा लाभ वा हानि व्यक्ति, संस्था, पक्ष वा कम्पनी संग लिनु दिनुभए सो को विवरणहरु,

(ग) कुनै पेशा वा व्यवसायिक संघ संस्थामा पदाधिकारीको प्रतिनिधित्व, लगानी, शेयर, हित वा स्वार्थ भए सोको विवरण र त्यस्तो काममा लगाउने संस्था सम्बन्धि विवरण,

(२) यदि कुनै पदाधिकारीको निर्णय गर्नुपर्ने पक्ष वा विषय संग सम्बन्ध रहेछ भने बैठकको अध्यक्षले त्यस्तो पदाधिकारीलाई बैठकको निर्णय प्रक्रियामा तटस्थ रहनु वा भाग नलिनका लागि निर्देश गर्नुपर्नेछ ।

(३) पदाधिकारीले कुनै विकास निर्माण कार्यको लागि गठन हुने उपभोक्ता समितिमा रहि कार्य गर्नु हुदैन ।

५.२ सहभागितामूलक तथा पारदर्शीरूपमा नीति निर्माण गर्ने :

(क) पदाधिकारीहरूले योजनाको छनौट, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, मुल्यांकनका विषयहरूमा लाभग्राही,

उपभोक्ता तथा सरोकारवाला समूहको व्यापक सहभागिता र प्रतिनिधित्व गराएर निर्णय गर्नुपर्नेछ ।

(ख) स्थानीयतह बाट निर्णय दिनुपर्ने विषयहरू, नियुक्ति वा सेवा सुविधा दिने वा लिने विषयका कुराहरू पारदर्शीरूपमा गर्नु पर्नेछ ।

(ग) स्थानीय तहका बैठकबाट आम जनताका लागि खुला गर्ने उचित प्रक्रियाहरू निर्धारण गर्नुपर्नेछ ।

(घ) निर्णय गर्दा कानूनले तोकेको अवधिभित्र निर्णय गर्नुपर्नेछ । कानूनले समय नतोकेको अवस्थामा विषयको प्रकृति हेरी यथा सम्भव छिटो र उपयुक्त समयावधि भित्र निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

तर कुनै कारणले निर्णय गर्न लाग्ने समयावधि लम्बिने भएमा वा निर्णयगर्न नसकिने भएमा सोको तथ्यपूर्ण जानकारी सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(ङ) पदाधिकारीले नागरीक वा सेवाग्राहीलाई नअलमल्याउने गरी स्पष्ट राय तथा सल्लाह दिनु पर्नेछ ।

६. पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजी सेवा, सुविधा र लाभ ग्रहण सम्बन्धि आचरहरू: पुरस्कार, उपहार, दान चन्दा वा निजी सेवा, सुविधा र लाभ ग्रहण सम्बन्धमा देहायका आचरहरूको पालन गर्ने गराउन प्रतिबद्ध सुविधाको रूपमा उपहार, पुरस्कार, चन्दा लिनु हुदैन । त्यस्तो सेवा सुविधा दिनका लागि वाध्य पार्ने व्यवहार गर्न वा गराउनु हुदैन ।

(ख) स्थानीय तहसंग कुनै खास विषयमा स्वार्थ निहित भएको वा सम्भाव्य स्वार्थ भएको कुनै पनि व्यक्तिबाट कुनै प्रकारको मैत्री व्यवहार र आमन्त्रण, भोज भतेर, खानपिन, मनोरन्जन, वसोवास सुविधा, भाडा सुविधा, आदि लिनु वा दिनु हुदैन ।

(ग) पदाधिकारीहरूले आफ्नो स्थानीयतहलाई जानकारी नदिई कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट दान, वक्सस, चन्दा, उपहार स्वीकार गर्नु हुदैन ।

७. सामुदायिक संघसंस्था, निजि क्षेत्र, विकास साभेदार, गैर सरकारी संस्थासंगको साभेदारी : विकास साभेदार, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजि क्षेत्रसंगको साभेदारी गर्दा देहायका आचरहरूको पालना गर्न प्रतिबद्ध रहदै,

(क) विकास साभेदार निकाय, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजि क्षेत्रसंग संस्थागत सम्बन्ध र समन्वय प्रबर्द्धन गरिनेछ । व्यक्तिगत लाभहानिका आधारमा व्यवहार गरिनेछैन ।

(ख) विकास साभेदार निकाय, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजि क्षेत्र संगको आफ्नो क्षेत्रसंगको आफ्नो क्षेत्रभित्रको योजना, कार्यक्रम, बजेट तथा प्रतिवेदन कार्यलाई एकिकृत रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।

८ निष्पक्षता, सम्मान र कदरपूर्ण व्यवहार सम्बन्धी आचरणहरू: पदाधिकारीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा निष्पक्षता, सम्मान र कदरपूर्ण रूपमा गर्न देहायका आचारहरूको पालना गरिनेछ ।

(क) स्थानीय तहको संस्थागत एवं कार्यगत स्वतन्त्रता र निष्पक्षता अभिवृद्धि गर्न प्रयत्नशील रहने ।

(ख) पदाधिकारीले पदीय कर्तव्य निर्वाह गर्दा वाह्य वा आन्तरिक क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपले आउने प्रभाव, प्रलोभन, दवाव, भनसुन, धम्क, आग्रह आदिबाट प्रेरित वा प्रभावित नभई कार्य सम्पादन गर्ने ।

(ग) आफ्नो पदिय कर्तव्य पुरा गर्दा मोलाहिजा नराखि निर्भिक र स्वतन्त्रतापूर्वक कार्यसम्पादन गर्ने गराउने ।

(घ) कुनै कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनको सिलसिलामा अनुचित प्रभाव पार्नु वा दवाव नदिने ।

(ङ) कर्तव्यपालना गर्दा जानकारीमा आएको कानून बमोजिम गोप्य राख्नुपर्ने विषय वा कागजात वा व्यहोरा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपबाट प्रकाशन गर्न वा गराउन नहुने ।

(च) पदाधिकारीले आफुले गर्नेकाम निर्धारित समय भित्र सम्पादन गरिनेछ । कानून बमोजिम सम्पादन गर्नु पर्ने काम समय भित्रै सम्पन्न नगरी आफुले गर्ने काम पन्छाईने छैन ।

(९) अन्य आचरणहरू: पदाधिकारीका अन्य आचरणहरू देहाय बमोजिम गर्न प्रतिबद्ध रहन्छौ ।

(क) आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको समय भित्र सम्बन्धित निकायमा बुझाई सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(ख) स्थानीय तहको काममा कुनै प्रकारको असर पर्नसक्ने गरी वा संबिधान र प्रचलित कानून विपरित हुनेगरी स्थानीय तहको स्वीकृती बिना कसैबाट कुनै प्रकारको दान, दातव्य, कोसेली उपहार आफुले स्विकार गर्नु र अफ्नो परिवारको कुनै सदस्यलाई त्यस्तो विषय स्वीकार गर्न लगाउन हुदैन । विदेशी सरकार वा प्रतिनिधिबाट कुनै उपहार प्राप्तहुन आएमा स्थानीय तहमा सो कुराको सुचना दिइ निर्णय भए बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(ग) स्थानीय तहको पूर्व स्वीकृति बिना कुनै कामको निमित्त कुनै किसिमको चन्दा माग्न वा त्यस्तो चन्दा स्वीकार गर्न वा कुनै किसिमको आर्थिक सहायता लिनु हुदैन ।

(घ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको काम कारवाहिमा प्रतिकुल प्रभाव पर्ने गरी कुनै पत्रपत्रिका मा आफ्नो वास्तविक वा काल्पनिक नामबाट वा वेनामि कुनै लेख प्रकाशन गर्न, अनलाईन समाचार माध्यम वा सामाजिक सञ्जाल वा रेडियो वा टेलिभिजन द्वारा प्रसारण गर्न गराउनु हुदैन ।

(ङ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय सरकारको नीति विरोधमा सार्वजनिक भाषण

दिन वा कुनै वक्तव्य प्रकाशन गर्न हुदैन ।

(च) मुलुकि ऐन बिहावारीको महलको विपरित हुने गरि विवाह गर्न गराउन हुदैन ।

(छ) विदेशि मुलुकको स्थायी बसोवास तथा डि.भी. को लागि आवेदन गर्नु हुदैन ।

(ज) पदाधिकारीले पदिय मयर्दामा आंच आउने गरी कुनै समुह वा ब्यक्तिसंग कानुन विपरित वार्ता गर्ने, संभौता गर्ने कार्य गर्नु गराउनु हुदैन ।

भाग -३

प्रचलित कानुन बमोजिम गर्नुपर्ने आचारहरु

१०. प्रचलित कानुनको प्रभावकारी कार्यन्वयन : (१) नेपालको संबिधान, प्रचलित संघीय तथा प्रदेश कानुन, अदालतको निर्णय वा आदेश तथा कानुन बमोजिम संघ वा प्रदेशले दिएको निर्देशनको सम्मान र पालना गर्ने र सोको तत्परता पूर्वक प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(२) प्रचलित कानुन बमोजिम पदाधिकारीहरुको सम्पति बिबरण बुझाउने तथा सार्वजनिक गरिनेछ ।

(३) पदाधिकारीले प्रचलित कानुन बमोजिम स्थानीय तहको बेरुजु तथा पेशिक पच्छर्यौटको कार्यमा जिम्मेवारी बहन गर्नु पर्नेछ ।

११. अख्तियार दुरुपयोग तथा भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धि कानुनको कार्यान्वयनमा सहयोग: (१) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले प्रचलित कानुन बमोजिम भ्रष्टाचार वा अख्तियारको दुरुपयोग हुने किसिमका आचरणहरु गर्नु वा गराउनु हुदैन ।

(२) स्थानीय तहका पदाधिकारीले स्थानीय तहमा प्रचलित कानुन बमोजिम अख्तियारको दुरुपयोग ठहरिने कुनै काम वा ब्यवहार भएमा सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिनुपर्नेछ, र सम्बन्धित निकायबाट हुने छानबिन, अनुसन्धान तथा जाँच वुँझमा सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(३) पदाधिकारीले आफुले थाहा पाएको भ्रष्टाचार मानिने कार्यहरुको सूचना दिने र लिने गर्नु पर्दछ । त्यस्तो सूचना लुकाउन सहयोग गर्नु हुदैन ।

(४) पादाधिकारीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा स्वार्थको द्वन्द्व देखिन सक्ने बाह्य क्रियाकलाप, रोजगारी, लगानी, सम्पति, उपहार वा लाभ लगायतका कुराहरु बारे स्पष्ट गरी कार्य सम्पादन गर्नु पर्दछ ।

(५) भ्रष्टाचारबाट आर्जित सम्पति राख्ने, लुकाउने तथा प्रयोग गर्ने जस्ता कार्यहरुलाई दुरुत्साहान गर्नु पर्दछ ।

(६) भ्रष्टाचारबाट आर्जित सम्पति खोज तलास, रोक्का, स्थान्तरण, नियन्त्रण, जफत एवं फिर्ता सम्बन्धि कार्यमा

सहयोग पुऱ्याउनु पर्दछ ।

(७) पदाधिकारी आफुले र आफ्नो परिवारको नाममा कुनै जायजेथा खरिद गर्दा सार्वजनिक गरेर गर्नु पर्नेछ ।

१२. निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गर्नु पर्ने : (१) स्थानीय तहका जनप्रतिनिधहरुले निर्वाचनका बखत पालना गर्नुपर्ने आचारणहरु निर्वाचन आयोगले तोके बमोजिम पालना गर्नुपर्नेछ ।

(२) स्थानीय निकायका पदाधिकारीले निर्वाचित आचारसंहिताको प्रभावकारी कार्यन्वयन तथा पालना गर्न गराउन सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(३) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले आफ्नो ओहदाको आधरमा प्राप्त सुबिधाहरु निर्वाचन प्रचार प्रसार वा सोसंग सम्बन्धित प्रयोजनका लागि आफु वा अरु कसैबाट प्रयोग गर्न वा प्रयोग गराउनको लागि

दिनु हुँदैन ।

(४) निर्वाचन प्रयोजनका लागि यस्तो सुविधा दिन वा लिनका लागि स्थानीय तहबाट संस्थागत रूपमा कुनै निर्णय गर्नु वा गराउनु समेत हुँदैन ।

१३. आचारसंहिताको कार्यान्वयन लागि आवश्यक सहयोग गर्नुपर्ने: (१) आचारसंहिताको कार्यान्वयन तथा सार्वजनिकीकरणका लागि देहायमा उल्लेखित व्यवस्थाहरू गरिनेछ ,

(क) आचारसंहिताको कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था गरिने: कार्यपालिकाले प्रमुख वा कार्यपालिकाले तोकेको

सदस्यको संयोजकत्वमा आचारसंहिता कार्यान्वयन समिति गठन गरिनेछ । सो समितिले नियमित रूपमा आचारसंहिता कार्यान्वयनको पक्षलाई सहयोग पुर्याई कार्यपालिकाको बैठकमा नियमित प्रतिवेदन दिनुपर्नेछ ।

(ख) अनुगमन समितिलाई सहयोग पुर्याउनुपर्ने : यस आचारसंहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन

समितिलाई आवश्यक पर्ने सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।

(२) पदाधिकारीले आफ्नो कार्यविभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम जवाफदेहि

पारदर्शिता सेवा प्रवाहको प्रवन्ध गर्न देहाय बमोजिम गर्न गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ,

(क) नागरीक वडापत्र बमोजिम कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने, नागरीक वडापत्र सम्बन्धित सबैको जानकारीका

लगा सबैले देख्ने ठाउँमा टाँस गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(ख) स्थानीय तहको नागरीक वडापत्रमा उल्लेखित भए अनुसार छिटो छरितो सेवा प्राप्त नभएमा सो उपर

गुनासो सुनुवाई हुने र छानबिनबाट सेवाग्राही पक्षलाई कुनै क्षति वा हैरानि ब्यहोर्नु परेको देखिएमा पिडित

पक्षलाई उचित उपचार र क्षतिपूर्ति उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(३) कुनैपनि पदाधिकारीले आफु कहाँ आएको गुनासो तत्कालै सुन्ने व्यवस्था मिलाई फछ्यौट गर्नु पर्नेछ ।

भाग - ४

आचारसंहिताको पालना गर्ने गराउने व्यवस्था

१४. आचारसंहिता अनुगमन समितिको गठन : (१) कुनै पदाधिकारी आचारसंहिता तथा अन्य प्रचलित संघिय, प्रदेश र स्थानीय कानून बमोजिम पालना गर्नुपर्ने आचारहरू उल्लंघन गरे, नगरेको सम्बन्धमा जाँचबुझ तथा अनुगमन गर्नका लागि सभाले सभाका सदस्यहरू मध्येबाट देहाय बमोजिमका पदाधिकारी रहेको एक आचारसंहिता अनुगमन समितिको गठन गरिनेछ ।

(क) सभाका सदस्यहरूले आफुमध्येबाट छनौट गरेको एक जना संयोजक

(ख) सभाका सदस्यहरूले आफुमध्येबाट छनौट गरेको कम्तिमा एक जना महिला सहित दुई जना

सदस्य

(ग) कार्यकारी अधिकृतले तोकेको स्थानीय तहको एक जना अधिकृत कर्मचारी

सदस्य

सचिव

(२) अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्य तथा सचिव माथि नै यस आचारसंहिताको उल्लंघन उजुरी

परी निर्णय गर्नुपर्ने अवस्था भएमा सो विषयको छलफल, जाँचबुझ तथा निर्णय प्रकृत्यामा नीज सहभागि हुन पाउने छैनन् ।

(३) यस आचारसंहिताको संयुक्त रूपमा उल्लंघन गरेको भनि अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्यहरु तथा सचिव माथि कुनै उजुरी परेमा त्यस उपर सम्बन्धित कार्यसमितिले छानविन गरी त्यस पछि बस्ने सभाको बैठकमा पेश गर्नु गर्नेछ ।

(४) अनुगमन समितिका सदस्यहरुको समयावधि दुई वर्षको हुनेछ । समितिका सदस्यहरु लगातार दुई कार्यकाल भन्दा बढिका लागि निर्वाचित हुन सक्ने छैनन् ।

तर स्थानीय तहको कार्यकाल समाप्त भएको अवस्थामा यस समितिको पदावधि स्वतः समाप्त भएको मानिनेछ ।

१५. अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार: (१) अनुगमन समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछन ।

(क) कुनै पदाधिकारीले आचारसंहिता उल्लंघन गरे ,नगरेको सम्बन्धमा उजुरी पारेमा वा जानकारी हुन आएमा सो उपर जाँचबुझ तथा छानविन गर्न सक्ने ।

(ख) जाँचबुझ तथा छानविन सिलसिलामा समाव्हान जारी गर्ने र साक्षी प्रमाण बुझ्ने अधिकार हुने ।

(ग) अनुगमन समितिका सदस्यहरुले स्थानीय तहको सिफारिस तथा आमन्त्रणमा स्थानीय तहको जुनुसुकै

बैठकमा उपस्थित भई आफ्नो कामका विषयमा जानकारी दिन सक्नेछन ।

(२) अनुगमन समितिको कामको लागि आवश्यक जनशक्ति, काम गर्ने ठाउँ, सामग्री तथा उचित वातावरण

बनाईदिने जिम्मेवारी सम्बन्धि स्थानीय तहको हुनेछ ।

१६. अनुगमन समितिको बैठक तथा कार्यविधि : (१) अनुगमन समितिको कार्य संचालन विधि देहायमा उल्लेख

भए अनुसार हुनेछ ,

(क) अनुगमन समितिको बैठक आवश्यक अनुसार बस्ने ।

(ख) अनुगमन समितिको बैठकको निर्णय बहुमतको अधारमा हुनेछ ।

(ग) अनुगमन समितिले कारवाहि गर्दा सम्बन्धित पदाधिकारीलाई सफाई पेशगर्न उचित मौका दिनु पर्नेछ ।

(घ) अनुगमन समितिले जाँचबुझबाट देखिएको विवरण सहितको राय प्रतिवेदन सम्बन्धि कार्यपालिकामा पेश

गर्नु पर्नेछ ।

(२) अनुगमन समितिको बैठक तथा जाँचबुझ सम्बन्धि अन्य कार्यविधि समिति आफैले तान्नेछ ।

१७. अनुगमन समितिका सदस्यहरुको सेवा तथा सुविधा: अनुगमन समितिका सदस्यहरुको बैठक भत्ता तथा

अन्य सुविधा स्थानीय तहले तोके बमोजिम हुनेछ ।

१८. उजुरी: (१) स्थानीय तहको कुनै पदाधिकारीले पेशागत आचार उल्लंघन गरेकोमा त्यस विषयमा आचारसंहिता अनुगमन समिति समक्ष उजुरी दिन सकिनेछ ।

(२) माथि (१) बमोजिम दिईने उजुरीमा कुन पदाधिकारीले कुन आचार उल्लंघन गरेको हो सोको आधार

प्रमाण खुलाउनु पर्नेछ । स्थानीय तहले उजुरी फारामको नमुना बनाई सबैले सजिलै प्राप्त गर्नसक्ने

स्थानमा

राख्नुपर्नेछ ।

(३) उजुरीको सम्बन्धमा कारवाहि माग गर्दा अनुगमन समितिले उजुरवालासंग थप विवरण वा कागजात माग

गर्न सक्नेछ ।

१९. गोप्य राख्नुपर्ने: (१) अनुगमन समितिले उजुरवालाको नाम गोप्य राख्नुपर्नेछ ।

(२) प्राप्त उजुरिका आधारमा कुनै पदाधिकारी माथि लागेको आरोपमाथि छानविन जारी रहेको अवस्थामा

आरोपित पदाधिकारीको नाम समेत गोप्य राख्नुपर्नेछ ।

२०. जाँचबुझ: (१) यस अचारसंहितामा उल्लेखितमा उल्लेखित आचारहरूको उल्लंघन गरेको विषयमा अनुगमन

समितिको राय सुझाव वा प्रतिवेदन आवश्यक कारवाहीका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ । प्रतिवेदन

पेश गर्नुपूर्व सो समितिले देहायका प्रकृयाहरू पुरा गर्नु पर्नेछ ।

(क) कुनै पदाधिकारीका विरुद्ध आचारसंहिता उल्लंघन गरेको कुनै उजुरी परेकोमा वा कुनै जानकारी प्राप्त भएमा

त्यसको आधारमा अनुगमन समितिले कारवाही गर्न आवश्यक छ वा छैन भनि जाँचबुझ गर्न वा गराउन

सक्नेछ ।

(ख) जाँचबुझ गर्दा कुनै पदाधिकारी उपर कारवाहि गर्नुपर्ने देखिएमा अनुगमन समितिले त्यस्तो पदाधिकारीलाई सफाई पेश गर्न उचित मौका दिनुपर्नेछ ।

(३) सफाई पेश गर्ने मौका दिदा सम्बन्धित पदाधिकारी विरुद्ध लागेको आरोप र त्यसको आधारमा प्रष्टगरी

आवश्यक कारवाहिका लागि कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

२१. अनुगमन समितिको सिफारिश कार्यान्वयन गर्ने : (१) अनुगमन समितिले यस आचारसंहितामा उल्लेखित कुराहरूको पालन भए नभएको समन्धमा आवश्यक राय, सुझाव तथा सिफारिस सहित कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

(२) अनुगमन समितिबाट प्राप्त प्रतिवेदन तथा राय सुझाव र सिफारिस उपर कार्यपालिकामा छलफल गरि आवश्यक निर्णय सहित कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

(३) आचारसंहिताको पालनाको विषयमा स्थानीय तहमा छलफल हुंदाका बखत सम्बन्धित पक्षका प्रतिनिधीहरूलाई सहभागी गराउन सकिनेछ ।

२२. आचारसंहिताको उल्लंघनमा सजाय: (१) यस आचारसंहिताको कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय तहबाट सजायको रुपमा देहायमा उल्लेखित एक वा एक भन्दा बढी प्रकृयाहरू अपनाउन सकिनेछ ।

(क) सम्बन्धित पदाधिकारीलाई सचेत गराउने ।

(ख) आलोचना तथा आत्मालोचना गर्न लगाई सोको जानकारी सार्वजनिक गर्न लगाउने ।

(ग) सार्वजनिक सुनुवाइका लागि सार्वजनिक गर्ने गराउने ।

(घ) प्रचलित ऐन कानुनको उल्लंघन भएका अवस्थामा सम्बन्धित निकायमा सुचना दिने र आवश्यक कारवाहीका लागि लेखि पठाउने ।

(२) आरोपित पदाधिकारी माथि भएको कुनै पनि कारवाहीका विषयमा निज कुनै राजनितिक दल संग आवद्ध भएको हकमा सम्बन्धित राजनितिक दललाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

२३ कार्वाहीको विवरण सार्वजनिक गर्नु पर्ने: आचारसंहिताको कार्यान्वयनका सम्बन्धमा पदाधिकारीमाथि भएको कार्वाहीको विवरण आम जानकारीका लागि स्थानीय तहको सुचनापाटी र स्थानीय पत्रिकामा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ । सोको जानकारी राजनितिक दलहरु, संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, निर्वाचन आयोग, प्रदेश सरकारको सम्बन्धित विभाग/निकाय, स्थानीय प्रशासन लाई गराउन पर्नेछ ।

भाग ५ विविध

२४. आचारसंहिताको पालन गर्नु सबैको कर्तव्य हुने: यो आचार संहिताको पालना गर्नु पदाधिकारीको जिम्मेवारी तथा कर्तव्यको एक अभिन्न अंगको रूपमा रहनेछ ।

२५. पदाधिकारीलाई आचारसंहिताको जानकारी दिनु पर्ने: यो आचारसंहिता स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अनिवार्य रूपमा जानकारी दिई हस्ताक्षर गराई लागु गरीनेछ ।

२६. सरोकारवालाहरुलाई आचारसंहिताको जानकारी उपलब्ध गराउनु पर्ने: स्थानीय तहका पदाधिकारीको आचारसंहिता, समय समयमा आचारसंहितामा भएको संसोधनको विवरण तथा आचारसंहिताको कार्यान्वयनका विवरणहरुको जानकारी वार्षिक रूपमा स्थानीय तहका राजनितिकदलहरु, संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, निर्वाचन आयोग, प्रदेश सरकारको सम्बन्धित निकाय लाई गराउन पर्नेछ ।

२७. आचारसंहिताको कार्यान्वयनमा राजनितिक दलको सहयोग: (१) कुनै पदाधिकारी बाट यस आचारसंहिताको

उल्लंघन भएको ठहर भएमा निजमाथि लागेको आरोप तथा सो सम्बन्धमा सिफारिस भएको कार्वाहीको विवरण समेत सम्बन्धित पदाधिकारी सम्बद्ध राजनितिक दल लाई जानकारी गराउनका साथै सार्वजनिक समेत गर्नु पर्नेछ ।

(२) जाँचबुँझका आधारमा पदाधिकारी उपर कार्वाहीका लागि भएको सिफारिसको कार्यान्वयन गर्ने वा सचेत गराउने काममा सरकारी निकाय एवं राजनितिक दलको सहयोग लिन सकिनेछ ।

२८. आचारसंहितामा संसोधन: (१) गाउँ सभा बाट आचारसंहितामा संसोधन गर्न सकिनेछ ।

(२) आचारसंहितामा भएको संसोधनको जानकारी सम्बन्धित सबै पदाधिकारी, कर्मचारी तथा सरोकारवालाहरु लाई दिनु पर्नेछ ।

(३) निर्वाचन आचारसंहितामा संसोधन भएका खण्डमा आम जनताको जानकारीका लागि सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

(४) गाउँपालिकाले आफ्नो स्थानीय विशिष्टता, कार्य प्रकृति र आवश्यकता अनुसार यस आचारसंहितामा समय समयमा थप व्यवस्था समावेस गरी लागु गर्न सकिनेछ ।

आज्ञाले,
दशरथराम ओड
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत